

INFORME SOBRE ELS «CRITERIS LINGÜÍSTICS. SEGONA EDICIÓ, REVISADA I ACTUALITZADA»

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua és una institució de la Generalitat que es va crear per Llei, a instàncies de les Corts Valencianes, l'any 1998. La funció fonamental de la nostra institució, tal com estableix l'article 3 de la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, és «determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià». A més, d'acord amb el que estableix l'article 5 de la mateixa Llei, «Les decisions de la AVL, en l'exercici de les funcions que hi corresponen, hauran de ser observades per totes les Institucions de la Generalitat, pels Poders Públics, per la resta d'Administracions Públiques, el sistema educatiu, i els mitjans de comunicació, les entitats, els organismes i empreses, de titularitat pública o que compten amb finançament públic». En exercici d'estes competències, l'AVL ha anat fixant la normativa lingüística per al valencià amb diverses obres de referència, que són el resultat d'un treball dut a terme al llarg dels últims quinze anys amb la voluntat de teixir consensos entre les diverses sensibilitats lingüístiques. En molts casos s'oferixen diverses solucions per a donar cabuda a les diferents necessitats expressives que es plantegen en una societat complexa, com és actualment la valenciana.

A més de fixar la normativa gramatical i lèxica, l'AVL també fa una sèrie de recomanacions per a orientar sobre els usos més adequats en cada àmbit. Amb una sèrie de convencions que s'expliciten adequadament tant en el mateix cos de les gramàtiques com en els «Criteris d'ús» que precedixen el *Diccionari normatiu valencià*, es van indicant en cada cas les solucions més adequades per als diversos registres d'ús. Així, com a criteri general, partint de la tradició lingüística consolidada, l'AVL considera preferibles per als registres formals les entrades principals del diccionari, és a dir, aquelles que tenen una definició perifràstica; per contra, estima que no són apropiades per al registre formal propi de l'Administració pública aquelles paraules o accepcions que estan marcades amb les abreviatures de *col·loquial* o *vulgar*.

Des de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, pensem que seria desitjable disposar d'uns criteris estables i consolidats per al conjunt de les administracions públiques, a fi d'evitar que vagen canviant segons les vel·leïtats personals de cada redactor o les preferències del partit que governe en cada moment. Este ha sigut precisament el tenor que ha guiat el treball de l'Acadèmia, i en eixe sentit s'han fet les recomanacions que deriven de les seues obres, tant les normatives com les purament orientatives.

A partir d'estes consideracions prèvies, ens permetem suggerir-los la conveniència que revisen algunes de les solucions fixades en els *Criteris lingüístics* que ens han remés a fi d'adequar-los a les recomanacions de l'Acadèmia. Enumerem a continuació, encapçalat pel número i el títol de l'apartat corresponent dels *Criteris lingüístics*, aquelles qüestions que no coincidixen amb les preferències expressades per l'Acadèmia en les seues obres normatives.

1. QÜESTIONS PRELIMINARS

1.1. Consideracions sobre el títol *Criteris lingüístics de la Generalitat Valenciana*

En relació amb el títol que consta en l'ofici de remissió que ens enviàreu, *Criteris lingüístics de la Generalitat Valenciana*, caldria corregir-lo, ja que la Generalitat Valenciana és «el conjunt de les institucions d'autogovern de la Comunitat Valenciana» (art. 20 de l'Estatut). El Consell forma part de la Generalitat, de la mateixa manera que les Corts, la Presidència o les institucions enumerades en l'apartat tercer del mencionat article (la Sindicatura de Comptes, el Síndic de Greuges, el Consell Valencià de Cultura, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el Consell Jurídic Consultiu i el Comitè Econòmic i Social). Totes estes institucions, a cadascuna de les quals l'Estatut atribueix unes determinades funcions, són Generalitat. Per tant, si la Direcció General de Política Lingüística i Gestió del Multilingüisme vol aprovar uns criteris lingüístics propis caldrà precisar que són els criteris de la Direcció General o, en tot cas, del Consell, però no de la Generalitat, sobretot si eixos criteris, tal com s'especifica en l'informe adjunt, divergixen en alguns aspectes de les normes i recomanacions establides per l'AVL, que és, de conformitat amb el que indica l'Estatut, «la institució normativa de l'idioma valencià» (art. 6.8).

2. QÜESTIONS QUE CONTRADIUEN LA NORMATIVA LINGÜÍSTICA DE L'AVL

2.1. Apartat 14.6. Les preposicions *com* i *com a*

La distinció entre les preposicions *com* i *com a* segons que tinguen un valor predicatiu o comparatiu, apel·lant a «la tradició gramatical consolidada», no s'ajusta al que estableix la normativa fixada per l'AVL tant en les gramàtiques com en el diccionari. La tradició gramatical té, sens dubte, un valor de referència important, que cal tindre en compte per a no penalitzar determinats usos en què se segueix l'esmentada tradició; però per als usos actuals de la Generalitat l'única referència vàlida ha de ser, perquè així ho estableix la legislació vigent, la normativa de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

2.2. Apartat 6.2. Pronoms adverbials *en*, *hi*

Els criteris que es donen en l'apartat 6.2 per a l'ús del pronom adverbial *hi* són molt més amplis que els establits en la *Gramàtica normativa valenciana*. Sense entrar en consideracions gramaticals concretes, en els apartats *a* i *b* dels *Criteris* es plantegen com a obligatoris certs usos del pronom adverbial *hi* no previstos en la normativa gramatical que, precisament per això, no són propis d'un llibre d'estil:

A la Pobla hi tornaré....

A la sol·licitud cal adjuntar-hi...

En aquesta sala hi posarem...

En la reunió hi ha participat...
En aquella sala [...] hi farem la conferència.

Contra el mateix arbre s'hi ha estavellat...
Entre tots els documents, no hi he trobat...
Per aquell camí no hi passe mai.

D'altra banda, en la línia 3 del segon paràgraf apareix usada la paraula «postposat», que caldria corregir per *posposat*. El verb *postposar* no està acceptat pel *DNV* (ni per cap altre diccionari).

3. QÜESTIONS QUE DIFERIXEN DE LES RECOMANACIONS LINGÜÍSTIQUES CONTINGUDES EN LES OBRES NORMATIVES DE L'AVL

3.1. Apartat 1.2. H aspirada

En el segon paràgraf es dóna com a exemple d'estrangerisme no adaptat la paraula *holding*, de la qual es diu que la *h* sona aspirada, i per tant no s'ha d'apostrofar. El *DNV* igual que altres diccionaris, contràriament a esta recomanació, dóna la paraula *hòlding* adaptada gràficament. Seria convenient, per tant, substituir este exemple per un altre que no presente vacil·lacions.

3.2. Apartat 2.1. Sistema d'accentuació

En el segon paràgraf es diu que s'han d'escriure amb accent greu les paraules «*èmbol, tèrbol, trèmol, terratrèmol o trèvol*» seguint la tradició escrita més consolidada. La «tradició escrita» és un concepte difús, i poc útil, per tant, per a indicar amb precisió els referents que han de seguir el conjunt d'empleats de l'Administració pública. En alguns diccionaris, com el *Diccionari valencià*, de la Generalitat Valenciana, o el *Diccionari general*, de Francesc Ferrer Pastor, algunes d'estes paraules estan registrades amb accent agut. La norma fixada per l'AVL estableix com a formes principals d'estes paraules *émbol, térbol, trémol, terratrémol* o *trévol*. No seria coherent seguir l'accentuació general del valencià i en unes poques paraules aplicar un criteri diferent del que ha fixat la institució normativa.

3.3. Apartat 4.2. Plural d'alguns mots acabats en -e àtona

En el cas de les paraules *home* i *jove*, contràriament al que s'indica en este apartat dels *Criteris*, l'Acadèmia considera preferibles les formes de plural clàssiques i etimològiques, plenament vigents, en *-ns*: *hòmens* i *jóvens*. La *Gramàtica normativa valenciana* explicita clarament la preferència per estes formes en la primera observació de la pàgina 101.

3.4. Apartat 5.2.2. Noms variables

El tercer exemple que s'ofereix en este apartat és *el perit / la perita*. El *DNV* dóna com a formes principals les formes planes *el pèrit / la pèrita*. Per a evitar confusions als usuaris, seria convenient adoptar les solucions prioritzades per l'AVL o posar uns altres exemples.

3.5. Apartat 5.5. Femení dels substantius acabats en *-eu*

En els *Criteris* es donen com a preferibles les formes de femení acabades en *-eva* de paraules com *hereva, jueva* o *romeva*. El *DNV*, contràriament a esta recomanació, prioritza les formes en *-a*: *hereua, jueua* o *romeua*. D'altra banda, s'hi parla també del sufix *-eva*, quan no és realment un sufix sinó una terminació.

3.6. Apartat 7.1. Formes

La *Gramàtica normativa valenciana* accepta plenament tant les formes simples com les reforçades dels demostratius; és per este motiu que el relegament dels demostratius simples que es fa en els *Criteris* a «discursos o escrits en què calga conservar la forma original o popular» no sols no s'adiu amb el criteri fixat per la normativa de l'AVL, sinó que fins i tot entra en contradicció amb el criteri d'esta institució de fer servir els demostratius simples en la llengua vehicular de les seues obres. Considerem, per tant, que no és adequat tractar estes formes com a pròpies del discurs col·loquial.

3.7. Apartat 9.1. Cardinals

L'obligació establida en els *Criteris* de fer la distinció de gènere per a la forma *dos* (*dos* per al masculí i *dues* per al femení) contradiu el criteri expressat en el *DNV*, en què es dóna com a principal la forma invariable *dos* i la variable *dos dues* com a secundària.

3.8. Apartat 9.2. Ordinals

Pel que fa als numerals ordinals, en el *DNV*, contràriament al que s'indica en els *Criteris*, es dóna preferència a les formes de base llatina *quint, sext, sèptim* i *octau*, enfront de les variants formades amb el sufix *-e*: *cinqué, sisé, seté, huité*.

3.9. Apartat 11.9. Verbs incoatius

En els *Criteris* es donen com a única solució les formes incoatives del present d'indicatiu amb l'increment en *-eix* (*serveixes, serveix, serveixen*), tot i que l'AVL dóna les formes *servix/serveix* com a variants equivalents en les seues obres normatives. Per equivalència funcional, probablement convindria afegir un apunt que especifique que, en el cas d'usar els demostratius simples, és preferible fer servir també les formes incoatives amb l'increment en *-ix*.

3.10. Apartat 11.9. Particularitats de certs verbs irregulars

Pel que fa a les formes del present de subjuntiu del verb *voler*, l'AVL fa servir en les seues obres les formes palatals *vullga*, *vullgues*, *vullga*... Són les úniques formes vives, i tenen una àmplia tradició gramatical.

3.11. Apartat 13.1. Graus en els adverbis de lloc

La preferència expressada en els *Criteris* per la forma clàssica *aquí*, i sobretot la referència que «en tot cas, caldrà evitar la forma *ahí*», contradiu la preferència expressada en el *DNV* per la forma viva actual *ahí*. Segons la normativa establida per l'AVL, no hi ha cap fonament que permeta expressar este rebuig per la forma *ahí*.

3.12. Apartat 15.1. Doblets nominals

La distinció entre *ordre* i *orde* establida en els *Criteris* en el sentit d'atribuir a *ordre* els significats de «*m. i f.* ordenació, manament» i a *orde* «*m.* institució» no es correspon amb el criteri prioritari fixat en el *DNV* respecte a la conveniència d'utilitzar preferentment la forma *orde* en tots els casos.

4. QÜESTIONS QUE DIFERIXEN DELS CRITERIS LINGÜÍSTICS CONTINGUTS EN ALTRES OBRES DE L'AVL

4.1. Apartat 16.4.1. Criteri general

En la relació d'exemples que es dóna respecte a l'ús dels exotopònims de països, regions, ciutats, illes i arxipèlags, així com altres exotopònims que no tenen una denominació tradicional valenciana, apareix en primer lloc el símbol de les cometes de tancament (») en compte del sintagma «i no», que hauria de precedir les cometes en la columna central.

4.2. Apartat 16.6.2. Topònims no adaptats

El criteri descrit pel que fa a l'ús dels articles inicials de topònims no adaptats està en contradicció amb els criteris fixats sobre esta qüestió en els *Criteris per a la fixació de la toponímia valenciana*, i fa la impressió, a més, que s'ha aplicat incoherentment als diversos exemples. Es diu concretament que els articles inicials s'escriuen «amb majúscula, sense apostrofar», i en el primer exemple (*de El Álamo*), s'aplica efectivament este criteri, però no en el quint exemple de la mateixa sèrie (*d'A Guarda*), ni tampoc en el primer cas del grup següent (*d'El Salvador*). El criteri de l'AVL és apostrofar en este cas la preposició *de*: *d'El Álamo*, *d'A Guarda*, *d'El Salvador*...

En el mateix apartat, al final del primer paràgraf, l'abreviatura *etc.* està seguida de dos punts. Caldria suprimir-ne un.

4.3. Apartat 16.7. L'article medial

El criteri descrit per a l'ús de l'article medial de topònims no adaptats està també en contradicció amb el que estableixen els *Criteris per a la fixació de la toponímia valenciana*. L'ús de la majúscula o de la minúscula en l'article medial no pot dependre de si l'article coincideix formalment amb els articles valencians. La qüestió, complexa a vegades d'apreciar, és si l'article és un component de la part específica del topònim o de la part genèrica. Si l'article està integrat en la part específica, cal escriure'l amb majúscula inicial, tinga la forma que tinga i coincidisca o no amb la forma valenciana. Creiem que no és coherent escriure l'*avinguda de Los Reyes Católicos* amb l'article amb majúscula inicial i el *passeig de la Castellana* amb l'article amb minúscula. El criteri de l'AVL és usar la majúscula inicial en tots els casos, igual com es faria amb topònims majors.

4.4. Apartat 16.8. La preposició de

D'acord amb les consideracions fetes en l'apartat anterior, a fi d'ajustar l'exemplificació als *Criteris per a la fixació de la toponímia valenciana*, caldria corregir també els exemples següents: *el camí de la Monterilla* per *el camí de La Monterilla*, i *la serra de l'Ave* per *la serra d'El Ave*.

5. ALTRES QÜESTIONS

5.1. Apartat 15.3.2. Estrangerismes no adaptats

El criteri fixat en este apartat dels *Criteris*, referent a l'ús de la cursiva en els estrangerismes no adaptats, s'ajusta plenament al criteri establert per l'AVL; però no pareix adequat referir-se de manera genèrica als «diccionaris i repertoris terminològics» per a saber, en cas de dubte, si es tracta o no d'una forma adaptada. En primer lloc, perquè no tots els diccionaris tenen els mateixos criteris a l'hora d'adaptar gràficament els estrangerismes, i per tant, tal com està redactat, pot ser confús i donar lloc a contradiccions; i, en segon lloc, i sobretot, perquè, tal com estableix la legislació vigent, el referent que s'hauria de donar als empleats públics és la consulta del *DNV* i del Portal Terminològic Valencià, i supletòriament, en el cas de no trobar la paraula buscada, pot al·ludir-se a altres diccionaris o portals terminològics complementaris.

5.2. Apartat 15.3.3. Llatinismes

Les mateixes consideracions fetes en l'apartat anterior són també aplicables a este punt: creiem que, en un llibre d'estil de la Generalitat, no és oportú dir que s'escriuen en cursiva els «mots adaptats si figuren així en els diccionaris». Caldria fer una referència explícita al *DNV* i al Porterval. No tots els diccionaris tracten de la mateixa manera els llatinismes.

5.3. Apartat 15.3.4. Neologismes

El mateix pot dir-se quant a la referència genèrica a la necessitat de «consultar els diccionaris de la llengua o els repertoris terminològics». Els empleats públics han de seguir els criteris fixats en les obres normatives de l'AVL i, subsidiàriament, si no hi troben resposta als seus dubtes, poden consultar qualsevol altre diccionari.